

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

«22» жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради

Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації

УЧЕНИЙ У ПРОСТОРІ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти

Розробники:

Сорочан Т.М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Карташова Л.А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Войтович І.С., доктор педагогічних наук, професор, проректор Рівненського державного університету.

Антощук С.В., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет
менеджменту освіти»

«22» жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради

_____ Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації

УЧЕНИЙ У ПРОСТОРІ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти

Розробники:

Сорочан Т.М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Карташова Л.А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освіти дорослих і цифрових технологій ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Войтович І.С., доктор педагогічних наук, професор, проректор Рівненського державного університету.

Антошук С.В., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми зумовлена поширенням цифрових технологій у сфері наукової діяльності, оцінюванням наукових результатів і діяльності вченого на засадах об'єктивності і академічної доброчесності. Зокрема, змінилися підходи до вимірювання публікаційної активності вчених, посилилася увага до академічної доброчесності, новизни наукових досліджень. Ці чинники актуалізують потребу у вивченні основних аспектів відкритої науки.

Відкрита освіта покладена в основу трансформації професійного розвитку науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників. Її основою онлайн-курси, відкриті освітні ресурси, ліцензії.

Програма розкриває сучасні підходи до опанування відкритої освіти і науки, спрямовується на формування навичок використання відповідних ресурсів.

Цільова група: науково-педагогічні, наукові, педагогічні працівники закладів вищої освіти і наукових установ.

Обсяг (тривалість): 90 годин / 3 кредити ЄКТС (три тижні).

Особливості реалізації програми полягають у гнучкій організації освітнього процесу з урахуванням сучасних умов функціонування закладів освіти, зокрема можливості навчання в період воєнного стану та за умов енергетичної нестабільності. Для забезпечення безперервності навчання передбачено надання слухачам відеозаписів лекційних занять та навчальних матеріалів для самостійного опрацювання.

Освітній процес організовується з використанням цифрових освітніх середовищ і платформ, зокрема хмарної платформи Google Workspace for Education, систем відеоконференцій BigBlueButton та Zoom, а також вебпорталу «Український відкритий університет післядипломної освіти» (LMS Adult Learning), що забезпечує доступ до навчальних ресурсів, тестування та зворотного зв'язку між слухачами і викладачами.

До проведення занять залучаються науково-педагогічні працівники, тренери, експерти-практики у сфері цифрової освіти, відкритої науки та освітніх технологій. У разі потреби для забезпечення якісного проведення занять може здійснюватися додаткова методична та технічна підготовка викладачів щодо використання інтерактивних інструментів та онлайн-сервісів.

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвинути компетентності слухачів щодо використання ресурсів відкритої освіти і науки у професійній діяльності та професійному розвитку.

Завдання підвищення кваліфікації:

1. Охарактеризувати концепції відкритої науки.
2. Узагальнити сучасні форми відкритої освіти.
3. Проаналізувати значення відкритої освіти і науки для професійної діяльності і професійного розвитку науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників.
4. Сформувати навички застосування відкритих дослідницьких платформ (Open Science Framework, Zenodo, Figshare).

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться (згідно з Професійним стандартом «Викладач закладу вищої освіти», МОН України, 2024):

педагогічно-дидактична компетентність – здатність планувати, організовувати та проводити навчальні заняття із застосуванням сучасних педагогічних і цифрових технологій; упроваджувати змішане, дистанційне та відкрите навчання; забезпечувати педагогічний дизайн інтерактивного освітнього контенту відповідно до потреб здобувачів освіти (A1.U1–U4, A1.B1–B3);

комунікативна компетентність – здатність ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти, колегами, стейкхолдерами у цифровому середовищі; застосовувати цифрові платформи комунікації, забезпечувати академічну доброчесність, культуру діалогу, толерантність та взаємоповагу у відкритому освітньому просторі (A1.K1–K2, A2.K1, A3.K1);

цифрова компетентність – уміння використовувати цифрові освітні платформи, сервіси, хмарні технології, системи управління навчанням (LMS) та інструменти штучного інтелекту для створення, проведення й моніторингу навчання; дотримання принципів цифрової безпеки, етики та конфіденційності даних (B1.B1–B2, B2.U1–U2, Г1.U1–U2);

оцінювально-аналітична компетентність – здатність планувати й здійснювати оцінювання результатів навчання з використанням цифрових інструментів; застосовувати аналітику навчальних даних для відстеження прогресу, забезпечення об'єктивності, прозорості та індивідуалізації оцінювання (B1.U1–U4, B2.U1–U3, B2.B1–B2).

науково-дослідницька компетентність – здатність планувати,

проводити й оприлюднювати результати досліджень із дотриманням принципів відкритої науки (FAIR), академічної доброчесності, етики наукової комунікації та використання сучасних наукометричних баз і репозитаріїв (Д1.У1–У2, Д2.У1–У3, Д3.У1–У2);

організаційно-управлінська компетентність – уміння планувати, координувати й оцінювати освітні процеси у цифровому середовищі; здійснювати цифрове лідерство, модерувати командну роботу з упровадження інновацій, розвитку відкритої культури і цифрових практик у закладі освіти (Г1.У1–У2, Г3.У1–У2, Г3.В1–В2);

етична та соціально-відповідальна компетентність – дотримання професійної етики, принципів академічної доброчесності, прав людини, інклюзивності та демократичних цінностей у цифровому освітньому та науковому середовищі (Б2.В1, Д1.В1, Є2.В1, Ж1.В1);

рефлексивно-аналітична компетентність – здатність до самооцінки, критичного аналізу власної професійної діяльності, усвідомлення потреб у розвитку цифрових, педагогічних і наукових компетентностей, готовність до безперервного професійного вдосконалення (Ж1.У1–У2, Ж2.У1, Ж3.У1–У2).

лідерсько-модераційна компетентність – здатність ініціювати, фасилітувати й модерувати колективні освітні та дослідницькі проекти, забезпечувати академічне лідерство й наставництво у цифровій трансформації освіти та розвитку відкритої освітньої культури (Г3.В1, Д4.В1, Ж3.В1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації: у результаті опанування програми слухачі:

усвідомлюють цінність відкритої освіти і науки для розвитку вищої освіти, наукової діяльності та професійного розвитку персоналу;

знають структуру і зміст концепцій відкритої науки;

уміють використовувати ресурси відкритої освіти і науки у власній професійній діяльності і професійному розвитку;

мають навички проєктування професійного розвитку на засадах відкритої освіти і науки.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації підсумковий контроль здійснюється у формі комплексного заліку, який складатиметься з двох частин: тестування та захисту проєкту професійного розвитку.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації Свідоцтво про підвищення кваліфікації (ліцензія МОН України: наказ МОН України від 15.11.2016 № 1492-л «Про переоформлення ліцензій»).

2. НАВЧАЛЬНО ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ, НАУКОВИХ, ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ І НАУКИ					
Тема 1.1. Концепції відкритої науки	2	8	-	-	10
Тема 1.2. Відкриті університети та моделі відкритої освіти	4	4	-	2	10
Тема 1.3. Проектування професійного розвитку науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників на засадах відкритої освіти і науки	-	4	6	-	10
Разом за модулем	6	16	6	2	30
МОДУЛЬ 2. ВІДКРИТА ОСВІТА В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧЕНОГО					
Тема 2.1. Сучасні форми відкритої освіти: онлайн- курси, відкриті освітні ресурси, ліцензії	2	8	-	-	10
Тема 2.2. Роль відкритого доступу у професійному розвитку науковця	4	4	-	2	10
Тема 2.3. Міжнародні ініціативи та стандарти відкритої освіти (OER, Creative Commons, Open Access)	-	4	6	-	10
Разом за модулем	6	16	6	2	30

МОДУЛЬ 3. ВІДКРИТА НАУКА: ПРИНЦИПИ, ІНСТРУМЕНТИ, ПЕРСПЕКТИВИ					
Тема 3.1. Відкриті дослідницькі платформи (Open Science Framework, Zenodo, Figshare)	2	8	-	-	10
Тема 3.2. Проблеми академічної доброчесності та відкритого доступу до даних	4	4	-	2	10
Тема 3.3. Цифрова ідентичність, наукометрія, просування результатів у відкритому середовищі	-	4	6	-	10
Разом за модулем	6	16	6	2	30
Підсумкові заходи				залік	
Усього	18	48	18	6	90

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ, НАУКОВИХ, ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Тема 1.1. Концепції відкритої науки

Ключові питання теми: концепції відкритої науки: міжнародний контекст та досягнення в Україні. Вплив відкритої науки на професійну діяльність учених. Розуміння результатів наукових досліджень з урахуванням вимог відкритої науки.

Тема 1.2. Відкриті університети та моделі відкритої освіти

Ключові питання теми: цифрові двійники сучасних університетів; формування простору відкритої науки в кризових умовах; історія створення і сучасний стан відкритих університетів світу; віртуальні кафедри як осередки наукової та інноваційної діяльності у відкритому університеті; моделювання діяльності відкритого університету.

Тема 1.3. Проєктування професійного розвитку науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників на засадах відкритої освіти і науки

Ключові питання теми: трансформація професійного розвитку науково-

педагогічних, наукових, педагогічних працівників у просторі відкритої освіти і науки; проєктування професійного розвитку з використанням ресурсів відкритої освіти і науки.

МОДУЛЬ 2. ВІДКРИТА ОСВІТА В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧЕНОГО

Тема 2.1. Сучасні форми відкритої освіти: онлайн-курси, відкриті освітні ресурси, ліцензії

Ключові питання теми: онлайн-курси, відкриті освітні ресурси (OER), дистанційне навчання, MOOC, цифрові платформи, ліцензії Creative Commons, відкритий контент, електронні освітні матеріали, інтерактивне навчання, гнучкий освітній формат.

Тема 2.2. Роль відкритого доступу у професійному розвитку науковця

Ключові питання теми: відкритий доступ (Open Access), репозитарії наукових даних, наукові журнали відкритого доступу, професійний розвиток, академічна мобільність, результативність досліджень, колаборативна наука, наукова публікація, вільний обіг знань, цифрова ідентичність вченого.

Тема 2.3. Міжнародні ініціативи та стандарти відкритої освіти (OER, Creative Commons, Open Access)

Ключові питання теми: міжнародні освітні платформи, Open Educational Resources, Creative Commons, освітній стандарт, Open Access, глобальні освітні ініціативи, інтероперабельність контенту, міжнародна наукова співпраця, транснаціональна освіта, освітня політика відкритості

МОДУЛЬ 3. ВІДКРИТА НАУКА: ПРИНЦИПИ, ІНСТРУМЕНТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Тема 3.1. Відкриті дослідницькі платформи (Open Science Framework, Zenodo, Figshare)

Ключові питання теми: відкриті дослідницькі платформи, Open Science Framework, Zenodo, Figshare, відкритий доступ до даних, репозитарії для наукових результатів, наукова комунікація онлайн, управління даними досліджень, інновація у публікації даних, відкриті дослідницькі інструменти.

Тема 3.2. Проблеми академічної доброчесності та відкритого доступу до даних

Ключові питання теми: академічна доброчесність, відкритий доступ до даних, плагіат, етичні принципи досліджень, ліцензування даних, науковий рецензування, прозорість досліджень, авторське право у науці, відстеження цитування, антиплагіатні системи.

Тема 3.3. Цифрова ідентичність, наукометрія, просування результатів у

відкритому середовищі

Ключові питання теми: цифрова ідентичність вченого, ORCID, наукометрія, індекс Хірша, соціальні мережі для науковців, відкриті профілі (Google Scholar, ResearchGate), просування наукових результатів, цитованість, наукова видимість онлайн, відкриті аналітичні інструменти.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки. Постанова Президії НАПН України № 1-2/10-146 від 22 серпня 2024 р.

URL: <https://naps.gov.ua/ua/press/announcements/3373/> (дата звернення 01.09.2025).

2. Положення про відкриту науку в НАН України. URL: <https://surli.li/eokkey> (дата звернення: 01.09.2025).

3. МОН України 07.03.2025 оприлюднено для обговорення проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації принципів відкритої науки». URL: <https://surli.cc/viaqva> (дата звернення: 01.09.2025).

Основна література

1. Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2025. Вип. 21. 154 с. <https://surli.lu/bkwlii> (дата звернення: 28.09.2025).

2. Відкриті наукові практики : навчальний посібник. This handbook is the output of the OPTIMA project (Open Practices, Transparency and Integrity for Modern Academia) Programme: Erasmus+ Key Action: Cooperation for innovation and the exchange of good practices Action Type: Capacity building in higher education Project Reference: 618940-EPP-1-2020-1-UA-EPPKA2-CBHE-JP. <https://surli.lu/uuvuui> (дата звернення: 28.09.2025).

3. Кириченко М., Карташова Л., Сорочан Т. Відкритий університет як інноваційне освітньо-цифрове середовище професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівних кадрів освіти (з досвіду українського відкритого університету післядипломної освіти) // Науково-методичні засади модернізації системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в інформаційному суспільстві / за заг. ред. професора В. П. Сергієнка. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. С.307-331. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732093/> (дата звернення 28.09.2025).

4. Кириченко М., Карташова Л., Сорочан Т. Цифрова екосистема «Український відкритий університет післядипломної освіти»: модель 6.0. //

Збірник наукових праць «Вісник післядипломної освіти»: серія «Педагогічні науки». Вип. 25 (54), 2023. С. 105-130.

URL: [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-25\(54\)-105-130](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-25(54)-105-130) (дата звернення 01.09.2025).

5. Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни: монографія / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мелков, І. Жиляєв, І. Регейло, О. Слободянюк, Н. Базелюк; за ред. В. Лугового, І. Драч, О. Петроє. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України. 2023. 173 с.

Додаткова література

1. Open Science Framework (OSF). URL: <https://surl.lt/nvkdon> (дата звернення: 26.09.2025).

2. Баранов О., Костенко О., Дубняк М., Головка О. Цифрова трансформація суспільства: правові аспекти та сучасні проблеми : монографія, 2-ге вид. / О. Баранов, О. Костенко, М. Дубняк, О. Головка ; ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». Київ; Одеса : Фенікс, 2024. 184 с. URL: <https://surl.li/jsdkhw> (дата звернення: 26.09.2025).

3. Відкриті наукові практики : навч. посіб. / за заг. ред. П. Жежнич, О. Березка. – Житомир : Бук-Друк. 2024. – 400 с.

4. Освіта для цифрової трансформації суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa / Education for digital transformation of society : монографія. У 2 т. Т. 1 ; за наук. ред. В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 526 с. URL: <https://surl.li/nwvspx> (дата звернення: 28.09.2025).